

ORHAN SEYFİ ŞİRİN VE ŞİİRİ

Başak UYSAL

ÖZET

Bu yazıda şair, senarist ve yazar Orhan Seyfi Şirin ele hakkında bilgi verilmektedir. Çok yönlü çalışmalar yapan sanatçının verdiği eserlerin türleri ayrı birer araştırma yazısı olacağından, yazı içerisinde yalnızca şiirlerine yer verilmektedir.

ABSTRACT

In this writing, we introduced Orhan Seyfi Şirin and his poems who is a poet, a scenarist and a writer. We mentioned about only his poems, because he has got a lot of novels, scenarios and poems.

Anahtar Kelimeler: *Orhan Seyfi Şirin, Şiir, Halk Şiiri.*

Key Words: *Orhan Seyfi Şirin, Poem, Poem of Society.*

Hayatı

Eserlerinde Orhan Seyfi Şirin adını kullanan sanatçı, 1961'de Eskişehir'de doğdu. Çeşitli öğretmen okullarında okudu. 1978 yılında girdiği İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkoloji bölümünü 1985 yılında bitirdi.

Edebî Kişiliği

1985'te ilk şiir kitabı *Yaşanmamış Sonbahar'ı* yayımladı. Yine bu yıllarda *Varlık Film* ve *TRT*'de senaryo yazarlığına başladı. Tercümenin yerini telifin aldığı ve yazarlığın geçim yolu ol(a)madığı günümüz edebiyat dünyasında yazar, çoğu 7. baskıya ulaşan; *Cennet Atları*, *Berlin Türküleri*, *Ata'nın Rüyası*, *Bilimkurgucu Krallar Dönemi* gibi otuza yakın roman yazmış ve kendi deyimiyle *ekmeğini kaleminden kazanma çabasına* girmiş, bunda da büyük ölçüde başarılı olmuştur. Orhan Seyfi Şirin, Türk Tarihi, Bilim Tarihi, Düşünce Tarihi konularında uzmanlaşmış, 1999 yılında tüm bu çalışmalarının özeti sayılabilecek *Din Sömürgeçleri* ve *Cuma Eylemleri'nin Dört yüz Yıllık Tarihi* adlı yapıtını kaleme almıştır.

Sayıları yüzleri bulan belgeseller, eğlence programları ve reklamlara katkıda bulunmasının yanı sıra, TRT, TGRT, KANAL 6 VE KANAL D televizyonlarında uzun süre idarecilik yapmıştır. 1992 yılında Sanat İhtisas Ajansı'nı kurarak çalışmalarını sistemleştirdi. Gündemdeki hadiselerin, çağının ve kuşağının tanığı oldu. İstanbul Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu'nda ve özel dersanelerde Senaryo ve Yaratıcı yazarlık dersleri verdi.

Orhan Seyfi Şirin, Türkiye'nin ilk çocuk dizi ve çizgi filmlerine, ilk bilim kurgu romanlarına ve birçok haber programına yazarlık ve dramaturgluk yapmıştır

1987 yılında TEV'den *Bekleyiş* adlı yapıtıyla en iyi senaryo ödülü alan sanatçı, 1996 yılında *Hürriyet Gazetesi TV Yıldızları* yarışmasında senaryo yazdığı programlara katkılarından dolayı da bir ödül almıştır. 2004 yılında da *Dünya Genç Yazarlar Birliği*'nin düzenlediği şiir yarışmasında birinciliği elde eden şair, son olarak 2. *Uluslararası Fuzuli Şiir Yarışması*'nda, dergimizin 29. sayısında da yayımlanan *Tuna Boylarında Aliş'imiz Var* adlı şiiriyle birinci olmuştur.

Şiirleri

Türkçe'nin şiir demek olduğuna inanan şairin şiirlerinden 100'e yakını bestelenmiştir. Bunlardan en çok adını duyuran ise Songül Karlı'nın okuduğu *Omuz Omuz*'dir. Şair, bu şiiriyle, "hiç beктаşı, zeybek, dadaş bir araya gelir mi" diyenlere;

Omuz omuz gardaş
Omuz omuz yoldaş
Bektaş, zeybek, dadaş
Canlar omuz omuz

diyerek en iyi cevabı verdiğini belirtmektedir. Bu türkünün *Kral TV Müzik Ödülleri Yarışması*'nda birinci olmasıyla kardeşlik türküleri yaygınlaşmış ve o dönem moda olan etnik müzik furyası bıçak gibi kesilmiştir.

Orhan Seyfi Şirin'in şiirlerinde, onun bir halk şairi olduğuna ve engin bir halk kültürüne sahip olduğuna dair birçok kanıt vardır. Şiirlerinin derinliklerine inildiğinde karşımıza ya Yunus Emre, ya Karacaoğlan çıkar.

Öncelikle şekil açısından ele alırsak; gerek kafiye şeması, gerek nazım biçimi bakımından Orhan Seyfi Şirin'in halk edebiyatı ölçütlerine bağlı olduğu görülür. Şair, şiirlerinde 8'li ya da 11'li hece veznini tercih etmiştir. Aynı zamanda, şiirlerinde halk edebiyatına ait bir nazım türü olan varsağılardan izler de vardır:

Al bire, al bizi, al götür bu yaz
Tuna'yı, Bosna'yı özledim biraz
Sorma bire sorma ne işimiz var
Tuna boylarında Aliş'imiz var!

Bu şiir örneğindeki *bire* ünlemleri, varsağılarda ve özellikle Karacaoğlan'ın şiirlerinde sıkça görülen ünlemlerdendir. Ayrıca şiirin 11'li hece vezniyle yazılmış olması da bu şiirin varsağıya yakınlığını akla getirmektedir. Bu şiire hâkim olan yiğitçe söyleyiş tarzı da varsağıların bir diğer özelliğidir.

Halk şairlerinde yaygın olarak görülen temalar; aşk, güzellik, gurbet, hasret gibi konular Orhan Seyfi Şirin'in şiirlerinde de önemli yer tutar:

Gel gel Türkmen kızı gel

Yüreğimde sızı gel
Sana çeyiz mi sorduk
Al o güzel yüzü gel

.....

Ferhat'ın deldiği dağlardan geçtim
Dudağımda aşkın tuzuyla geldim
Sar beni zülfünün karanlığına
Gözümde gönlümde sızıyla geldim

Divan şiirinde ve halk şiirinde karşımıza çıkan kirpiği oktan güzeller, Orhan Seyfi Şirin'in şiirlerinde de yerini alır:

Kapısında oldum bir sâdık bekçi
Kirpiğiyle beni vurdu ol okçu
Toprak oldum testi yaptı çömlekçi
Beni su yolunda kırdı bir güzel

Hasret ve gurbet teması da şairin şiirlerinde görülür:

Yaylasında konak konak yaylardım,
Saltanat sürdüğüm dağlarım hani?
Kaşık oyununda gönül eğlerdim,
Kol kanat gerdiğim toylarım hani?

Aynı şiirin devamında, her dönem, her sanatçıda görülen *eskiye özlem teması* vardır:

Dünyaya dolaşır dilimiz vardı...
Ağı ağır giden ilimiz vardı
İpek yolu derdik, yolumuz vardı!
Hani yirmi dörttüük boylarım hani!

Şirin'in, yeri gelince sosyal konularla ilgili şiirler yazdığı da görülmektedir. Aşağıdaki şiir örneğinde, Sarıkamış'ta donarak ölen askerlerimiz söz konusudur:

Tutsak mı oldunuz acep savaşa?
Türkü mü oldunuz Yemen'de Muş'ta?
Yoksa bir kış günü Sarıkamış'ta
Tümen tümen ölen sizler misiniz?

Halk şiirindeki bâde içme geleneği de şairimizin şiirlerinde yerini alır:

Aşk bâdesi içip sızdım,
Güzellerle gezip tozdum,
Daha yüzyıl yaşlanmazdım.
Çirkinlerden bezip geçtim of!

XVII. yy.da yaşamış olan ve ölümle arası hoş olmayan Karacaoğlan'a, Orhan Seyfi Şirin, XXI. yy.dan ses verir:

Eşimle dostumla buluşamadım
Var git ölüm tez zamanda yine gel

...

Şu dünyada üç nesneden korkarım
Bir ayrılık, bir yoksulluk, bir ölüm (Karacaoğlan)

diyen Karacaoğlan'a karşılık şair:

Vedalaşmadığım yoldaşlarım var
Şu yalan dünyada çok ilerim var
Masmavi umutlar, ak düşerim var
Benim bileğimi bükme be ölüm (Orhan Seyfi Şirin)

Orhan Seyfi Şirin'in derli toplu mısralar yazmayı tercih ettiği, diğer bir deyişle, bir düşünceyi bir mısradan sonlandırdığı görülmektedir. Bu da şairi, halk şiirine yaklaştıran bir diğer özelliktir:

Edebiyat edep yahu!
Yüreklere hitap yahu!
Her mısra bir hitap yahu!
Yunus kılmış söz namazı

Yunus Emre'ye, Hacı Bektaş'a, Ferhat ve Şirin gibi halk hikâyelerine telmih, şairin şiirlerinde sıkça karşımıza çıkar:

Saz ile, söz ile çıktım yollara
Bilmem varır mıyım bizim illere?
Karışıp Yunus'la ilâhilere
Hacı Bektaş ile gezmek ibadet!

...

Bektaş'ca davranır, Veysel'ce duyar
Gâh Mahzunî, Gahi Yunus'a uyar
Ruh olur Altay'da kaftanın soyar
Pirlere özenir bizim sevdamız

....

Şairin telmihleri kendi eserlerine kadar götürdüğü görülür:

Şirin kanat taksa söze
Kerem düzen verse saza
Songül'le omuz omuz
Hep yürüsek, hep yürüsek

Bu örnekte görülen bir diğer husus da, şairin adını şiirin son dördlüğünde kullanmasıdır. Halk şiirinde yaygın bir şekilde yer alan bu gelenek, Şirin'in şiirlerinde karşımıza seyrek olarak çıkar.

Tasavvufî nazariye de şairin şiirlerinde yer alır:

Aşkın yollarında Yunus'tur deha,
Bedel var sevgilim bedelden daha!
İstersen varırsın Yüce Allah'a
Emek derler bir yüz görümlüğü var.

Bunların yanında, Orhan Seyfi Şirin'in yeni tarzda yazılmış şiirleri de vardır:

Demlenir çocukluğum;
Kara kömür sobaların böğründe...
Buz ve buğu tutmuş ince camların,
Üzerine hayatın ilk imzası atılmış,
Arap kızlarının camdan baktığı,
Yazılardan göz yaşının aktığı,
Küçük sıcak odaların dibinde,
Kara kömür sobaların böğründe,
Demlenir çocukluğum...

Şairin, eski kalıpla yeni düşünceyi söylediği şiirleri de mevcuttur. Buna *Cumhuriyet Kervanı*'nı örnek verebiliriz:

Sonsuza gözünü dikmiş bir kere!
Dağların nabzında vurur bu kervan...
Kılavuzu vardır uzak görüşlü...
Samsun'dan İzmir'i görür bu kervan!

Şairin, beyitlerle yazılmış şiirleri de mevcuttur:

Körpe bir gonca gibi yoluma çıktığın an
Tenine yaprak gibi sarılmak gerekirdi...

Çınlamalıydı beş yıl, Bebek, Moda, Aşiyan
Tepelerde el ele görülmek gerekirdi...

Beyitlerle yazılmış olmasına rağmen, bu şiirin rahatlıkla dördlük haline de getirilebileceğini, kafiye şemasının ve hece ölçüsünün de buna engel olmadığı görülmektedir.

Şair, şiirlerinde anlaşılır bir Türkçe ve akıcı bir üslûp kullanmaktadır. Şiirlerindeki telmihlerin yoğunluğundan ise şairin zengin bir kültür birikimine sahip olduğu görülmektedir.

DİPNOTLAR

Varsağların 8'li ölçüyle yazılanları olduğu gibi 11'li ölçüyle yazılmış örnekleri de mevcuttur.